

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja 1., 10. in 20. dne vsacega meseca na celi poli, in velja po pošti za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., v tiskarnici sprejemana na leto 2 gld. 60 kr. in na pol leta 1 gld. 30 kr., ako uni dnevi zadenejo v nedeljo ali praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XVII.

V Ljubljani 20. roznika 1864.

List 18.

Pogovori od spovedi.

Spisuje M. Smolej.

(Dalje.)

Duhovni pmočnik. Da je temu res tako, nam pričajo mnoge pritožbe, ki so se glasile iz obilnih krajev zavoljo razujzdanosti ljudi potem, ko je bila posebna spoved odpravljena. Tako n. pr. so prebivavci mesta Norimberga poslali do cesarja Karola V prosnjo, naj bi zapovedal, da naj se pri njih posebna spoved zopet vpelje. In ravno to so priznavali in še vedno priznavajo vestni in skušeni nekatoličanje. Učeni protestant Bodenman, kteremu posebne prijaznosti do katoličanov gotovo ne morete očitati, v svoji simboliki na ravnost pravi, da so nekatoličanje s tem, da so posebno spoved opustili in odpravili, cerkev brez dvombe oropali ene njenih naj bolj koristnih, dobrotnih in primernih naprav. „Ako je v keršanski veri, pravi med drugimi tudi Leibnitz (Syst. Theol. str. 265), kaj lepega in ljubeznjivega, je gotovo posebna spoved, in pobožen, moder in skušen spovednik je v resnici velik srednik Božji v zveličanje duš.“ „Kdo more pač vse tisuče razšteti, pravi slavni nekatoliški bogoslovec dr. Plank (Worte des Friedens), katere je že sama ta naprava (posebna spoved) pogube otela, k pravemu spoznanju in na pot poboljšanja pripeljala!“ itd. „Dobro opravljena spoved,“ pravi neki skušen zdravnik, „more pri nekterem bolniku bolj koristiti in mu h zdravju pomagati, kakor zdravnik in zdravila.“

Tako bi vam mogel o koristih in prednosti naše spovedi še dolgo versto enakih spričevanj praviti in naštevati. Povem naj le še to, da med tem ko D. H. Steffens (die gegenwärtige Zeit, Th. 1.) pravi: „Splošnja spoved in pa nobena,“ — katoliško spoved še celo načelnik brezbožnih modrijanov pretečene dobe, glasoviti Voltaire, jako hvali in lepo spoznava njeno korist in prednost. „Ni je morebiti,“ pravi on, „bolj koristne naprave, kakor je spoved; vsakega človeka vest peče, ako se je z velikim grehom zadolžil, in ako ga ktera reč more potolažiti, je misel, da mu je v spovedi mogoče se spet spraviti z Bogom.“ In drugod, „spoved je izverstna naprava, hudo poželenje krotiti in pripomoči, da grešnik ne obupa in v stare pregrehe spet ne zabrede, da se s sovraštvom napolnjene serca pomirijo in da povernejo krivičniki tuje blago. — Zdi se mi, da so nasprotniki rimske cerkve se zoper spoved vzdigovaje naj močnejši overo odpravili, ki se more hudobiji staviti.“ —

Uradnik. Ako je temu tako, ako ti učeni možje

spoved res tako hvalijo, kakor pravite, zakaj pa ti modrijani niso sami k spovedi hodili?

Duhovni pomočnik. J. B. Blin nam v svojem govoru od spovedi celo versto slovečih in glasovitih modrijanov našteje, od katerih se več, da so k spovedi hodili, ali saj na zadnje svojo zamudo obžalovali in na smertni postelji se spovedali. Glinjivo je brati, kako je njih mnogo v ti resni uri z velikim kesanjem preklcovalo zmote in na pragu večnosti popraviti želelo pohujšanje, ki so ga napravili s svojim slabim izgledom in brezbožnimi spisi. Znano je iz sedanjega časa, da je tudi prederzni sovražnik rimskega Stola, minister Kaur, na smertni postelji spovednika poklical in se spovedal ali se saj spovedati želel. In živo v spominu, mislim, vam je še, koliko hrupa in serda je delalo sovražnikom vere in cerkve, ko se je bil spovedal in z Bogom spravil mesca oktobra lanskega leta Perego, glasoviti nasprotnik cerkve in njenih pastirjev, vrednik brezbožnega veroneškega časnika, kterega so bili škofje mogli preklicati in prepovedati. V svojo lastno srečo zadet od roke milosti Božje, se je poslednje ure še spreobernal, svoje zmote preklical in s ss. zakramenti previden skesano in spokorno umerl. Pa mnogi niso bili tako srečni, da bi jih bil nebeški vinogradnik poklical še dvanajsto ure, zakaj Bog deli svoje milosti, komur hoče. Prehitela jih je noč in spolnile so se nad njimi besede, ki jih sv. Duh v bukvah pripovedi 1, 24—28. govori, ko pravi: „Klicaj sim vas, in ste se zoperstavili; svojo roko sim za vami iztegal, in nikogar ni bilo, ki bi se bil na njo ozrl. Ker ste moj svet zaverгли in vam za moje svarjenje ni mar, se bom tudi jest k vašemu pogubljenju smejal, in vas bom osramotil, kadar bo to. česar ste se bali, nad vas prišlo. Kadar vas bo nadloga obšla in bo pogubljenje kakor vihar priderlo, kadar bo britkost in težava prišla nad vas. Tedaj bodo name klicali, pa jih ne bom uslišal.“ — V resnici, resne in pomenljive besede, ki naj bi jih mnogi sedanji slaboverni in toliko mlačni kristjani, zaničevavci spovedi in Božje besede v spominu imeli in dokler je še čas, jih dobro premisliti! —

Prav po povedanih besedah se je, da drugih ne omenim, Voltairu godilo. V enem svojih pisem pripoveduje, da se je v poprejšnjih boleznih spovedal, in tudi v zadnji bolezni je hrepenel po duhovnu; pa njegovi brezbožni prijatli so ubranili, da v ta namen naprošeni fajmošter neke fare v Parizu ni do bolnika prišel, in v strašnem obupu in divjanju je Voltaire 30. maja 1778 prežalostno končal. Njegov zdravnik Tronchin, ki je bil pričujoč, pripoveduje tako-le: „Mislite si vso besnost in divjanje Oresta, in imeli bote le slabo podobo obupnosti in divjanja, v katerem se je

Voltaire na smertni postelji najdel. Želeti bi bilo, pristavi, „da bi vsi slaboverni in brezbožni kristjani takrat pričujoči bili in vidili to grozno prigodbo,“ — in se prepričali, da z Bogom in večnostjo ni norčevati, da v resnici „je smert (terdovratnega) grešnika naj hujši.“ (Ps. 33, 22.) (Dalje nasled.)

Eno uro v Gospa-sveti.

O Marija!
Vsim, ki v dušnih stiskah k tebi pribežijo,
Sprosi, da pri Bogu milost zadobiš.

Severno predmestje v Celovcu, Šentvidsko imenovano, odpira popotniku pot v davnoznanе kraje sprelepe srednjekoroške kronovine. Te mika, dragi slovenski brat, viditi in obiskati staro slovečo stolno cerkev Gospa-svetsko? Želiš poznati ravnico, kjer so svoje dni vojvodi gorotanski prisegali pod vedrim nebom v priprosti selanski opravi narodu svoje-mu, da hočejo varovati sv. vero, pravdo braniti, in vdove? Te žene radovednost soznani se s starim vojvodskim mestom št. Vidom, z nekdanjo stolno cerkevjo Kerško? Hrepeniš ogledati v razvalinah zdihajoče Breže, žalno lastnino slavne nekdanje posestnice zveličane Heme? Te je volja, soznani se z mnogimi fužinami, ki ti s svojimi rudniki, plavzi, kovačnicami in vsimi mogočimi napravami kažejo neizrekljivo bistri um našega veka? Tu-ven skoz to predmestje peljati te morejo koraki tvoji. — Tudi jaz nahajal sem se o ranem jutru 23. julija 1862 na romanji proti imenitni Božji poti Gospej-sveti. O srečni popotnik, si boš, dragi bravec, gotovo mi-lil; — mesca julija popotvati, ko ljubo solnce zgodaj razlija zlate žarke od visocih nebes ter zapeka ljubi kruhek v rumenem klasovju na razprostranih poljanah, ko tički koj o prvem svitu juternice že spremljajo korake popotnikove s sprelepimi melodijami svojih raznoglasnih juternih hvalnic, — ko otožne megle ne zakrivajo in ne branijo stermim verhuncem kazati svojih plešastih glav daljnim krajem, — prav! takrat res mikavno je popotvati. Mene, blagi moj, je spremljevalo ono jutro le votlo bobnenje silnega groma, — svitli bliski razsvitljevali so mi še tamno jutro, — le dež ponujal se mi je za spremljevalca, pa vendar mojega duha vse to ni poterlo; bil sem veselega srca in štel sem se srečnega, da le malokdaj v življenji svojem enako.

Ne mislim se spuštati v natančen popis okolice Celovške, kajti tudi tukaj, kakor sploh okoli mest naših krajev, se verstijo plodne njive s tavnimi gojzdiči, prijazne ravnine s stermimi homci, ponosne grajsine s priprostimi selanskimi domovi. Bil pa je zastran meglenega jutra tudi razgled omejen. Priganjan po tavnih deževnih oblakih sem toraj hitel po odperti dolini, ki me je kmal zunaj Celovca sprejela, jaderno naprej. — Minula je bila komaj ura, odkar sem bil zapustil glavno mesto gorotansko in že se mi je pokazala piclo četert ure od velike ceste k desni tje pod tamno zelenim gojzdom na prijetnem homcu vas gospa-svetska s častiljivo staro dvastolpno cerkevjo. — Spodobilo bi se mi bilo, da bi bil kot romar korake zdaj neposrednje obrnil proti ponosni cerkvi; al ker je bilo še zlo zgodaj in do navadne (7) ure sv. maše še precej časa, napotil sem se še nekoliko dalje. —

Dolina jela se mi je vstric Gospe-svete vedno bolj širiti, zelenkasti mah pokrival je ravnino na obe strani ceste in že sem se nahajal ondi, kjer je stalo njega dni po ravnini in bližnjih gričkah sloveče rimsko mesto Virunum. Kdor ne razume besed: vse kar je pod solncem, spremeni se v nič in prah, naj pride tu sem, al na kak drugi enaki kraj. Le s trudom, le s kopianjem zaslediti se zamorejo na tacih mestih picle sledi nekdanjih poslopij, nekdanjega bogatega lišpa, nekdanjega veselega gibanja. Vstled ktere nezgode je zgoraj imenovano mesto razpadlo in bilo pomendrano v prah, je čisto neznano; da pa stalo je na tem kraju, ni dvombe.

Zbirke celovškega zgodovinskega društva hranijo obilno tu skopanih, sicer mutastih in vendar glasno govorecih svedočb.

Četertinko ure od Gospe-svete naprej v gledal sem k desni ceste veliko, leseno, rudeče-belo pobarvano ograjo, ki obdaja krasno četirioglato železno omrežje, sredi katerega stoji prestari kamniti dvosedni (eden od drugega obrnjeni) stol z visokim naslonilom. Akoravno vsim nevihtam izpostavljen, ustavlja se vendar že skoz sto- in stoletja vsekončavnemu zobu časa. Proti cesti obrnjeni, iz debelih pozlačenih čerk napravljeni napis „Kärntens Herzogsstuhl“ naznanil mi je, da nahajam se na mestu, kjer so v starodavnih časih sedeli vojvodi gorotanski, opravljeni v kmetijsko obleko, zagotavlja je narodu naj svetejše pravice in objube. Že pred letom 1202 je bil ta običaj ko staronavadni. Oton, s primkom „Veselj“, bil je prvi knez iz slavne Habsburške rodovine, ki je l. 1335 tu stare šege posnemal. Tudi vojvoda Albrecht, s primkom „Kruļjevi“, ponavljal je ta običaj. Negotovo je to od njunih naslednikov. Se le vojvoda Ernest, imenovan „Železni“, obnovil je l. 1414 poprejšnjo navado. Nadvojvoda Karl-a sin pa cesar Ferdinand, bil je zadnji, ki je 28. januarja 1597 sedel na tem stolu. Poznej je bila ta slovesnost opušena. Slovesna šega zdavnej že je zginila, košice blagih in mogočnih vojvodov, ki so sedeli nekdanj na tem sedežu, zdavnej že so se razpadle v prah; sedež sam le še stoji in s svojimi v obrobja naslonila vdolbljenimi slovenskimi napisi terdno spričuje, da naš mili materni jezik je že pred tisoč in več leti bil sposoben za to, kar mu nekteri še dandanašnje tako terdovratno odrekujejo, namreč za rabo pri javnih obravnava in slovečih prilikah. Dolgo dolgo tolmačili so celo zgodovinarji krivo in napčno v terdo skalo vdolbljene slovenske besede in objube starih vojvodov; iz „ma sveti veri“ siloma so hotli imeti latinskega „Maxima Severa“, dokler jim ni rajni slavni slovenski zgodovinar Urban Jarnik temeljito dokazal njihove pomote, ter je čisto nedvomljivo storil slovensko izreko.

Sedež stal je poprej menda priprosto sred zelene trstice; od leta 1834 obdaja pa častiljivi kamniti vojvodski stol zgoraj omenjena železna ograja in ona služi Gorotanu v posebno čast, kajti s tem svedoči, da v posebno spoštovavnem spominu ohranjuje zgodovinske ostanke svoje. —

Nazaj pridši do kraja, kjer z velike ceste derži stranska, ki pelje do vasi Gospe-svetske, napotil sem se zdajci in jaderno po nji. Že od dalje ima vas kaj prijetno podobo. Začernelo-rujavo cerkveno zidovje — krasno gotiško delo iz prvih desetih 15. stoletja — ponosno nadvladuje ostale hiše, ki obkrožujejo cerkev in krog nje ležeče pokopalise. Kmalom sem stal na cerkvenem pragu ter stopil v sprelepo poslopje nebeske Kraljice Marije Device. Koga bi ne prešinilo sveto zavzetje na tem kraju, ako premisli, da stoji na mestu, kjer je stalo edno naj prvih kristjanskih svetiš gorotanskih, in odkodar je zablislala lučica sv. evangelija in nauk katoliške vere še v gosti temi paganstva tavajočim stanovnikom koroškim. Bilo je l. 754 po Kristusu, ko je bil Kajtimar, gorotanskega vojvoda Borut-a stričnik, od Pipin-a, francoskega kralja, Gorotancem na njih lastno prošnjo za vojvoda postavljen. Kajtimar, na Bavarskem v katoliški veri poučen, pride spremljan od vnetega duhovnika Majoran-a v domovino svojih očetov in vstanovi se na Kernskem gradu, ki je stal na nasprotnem griču dandanašnje Gospe-svete in katerega zdaj le še medli ostanki pričajo. Zraven vladarskih opravkov poprijel se je Kajtimar posebno vneto tudi razširjanja svete zveličanske vere. Al pri obilni žetvi njegovo in Majoranovo djanje ni premoglo zadostovati, toraj si Kajtimar milo-nadležno poprosi solnograškega škofa Virgilija, naj on pride okrepcat narod njegov v kristjanski veri. Zaderžan po domačih obilnih opravilih Virgilij ni mogel z lastno osebo Kajtimaru želja spolniti; al poslal je namesti sebe škofa Modesta s peterimi

pomagavci, namreč mašnike Baton-a, Reginbert-a, Kočar-a, Latin-a in diakona Ekhard-a. —

Vštric Kernskega grada odbral si je Modest na gričku, kjer zdaj stoji Gospa-sveta, svoje stanovanje, kar še zdaj svedoči tu stoječa hišica po imenu „Modestov gradič.“ Posvetil je, berž ko ne že poprej na tem mestu zidano kapelico v čast Matere Božje, in od tod vladal in pasel svoje verne ovčice do svoje smerti. Umerl je okoli l. 760 in bil je po določenem povelju kneza Kajtimara v gospa-sveti cerkvi pokopan pred altar sv. križa, katerega izverstni kip je Modest bil neki sam saboj v Gorotan prinesel.

Zgodovina nam dalje naznanjuje, da je po Modestovi smerti Kajtimar zopet škofa Virgilija vabil v svojo domovino, al tudi takrat samemu priti ni bilo moč. — Leta 769 umerje Kajtimar in smert njegova protila je hipoma vničiti ves pod njegovo vlado cveteči verski blagor. Nezadovoljni plemenitniki pričnejo pulje, med kristjani in pagani se vname silen boj, in strašne okrutnosti nasledvajo za koraki obeh strank. Kajtimarova vdova in njen sin Valdung morata pobegniti na Bavarsko, odpad od katoliške vere in Gorotanu je velik in razvaline požganih cerkvá žalostno pričujejo, da razpodená je katoliških ovčic čeda na vse strani. — Tasilo, vojvoda Bavarski, bil je v tih stiskah rešitelj dežele. S krepko roko je vkrotil upornike, Valdung prevzel je zopet vlado ter se na vso moč trudil, zbrisati nasledke žalostne domače vojske. Na njegovo prošnjo prišlo je iz Solnograškega vnovič več duhovnikov, in zopet prične gnati drevo svetega križa nove mladike.

784. leta umerje škof Virgilij.

Arno, prvi nadškof Solnograški in Virgilijev naslednik, bil je zopet mož posebne vneme. Prišel je sam v Gorotan, prehodil hribe in doline, podučeval narod, postavljaj cerkve in jim dajal mašnike. Prav on je dal stolnici gospa-sveti zopet škofa Teodorih-a (ali Ditriha) ter ga sam skazal (predstavil) deželniim knezom.

Tretji škof gospa-sveti je bil Oton (Gl. Drobt. 1849 str. XIV) in z njim je dokončana versta tukajšnjih škofov; kajti za njim nastopili so tu višje duhovno službo le prosti, kar se godi še dandanašnji in sicer sedaj že le po častnem imenu. (Konec nasled.)

Bratom in sestram Ciril-Metodove bratovšine.

Odkar ta bratovšina, vstanovljena od r. škofa Slomšeka in v Rimu poterjena, moli in prosi za spreobrnjenje izhodnjih razkolnikov Grekov, se jih je že prav veliko povrnilo v katoliško Cerkev in povračajo se neprenehoma. Sovražnik pa, razdražen in serdit, da se mu v enem kraju kvar godi, se iše na drugem znositi. Zbudil je na Rusovskem in Poljskem nov vihar zoper ondotne katoličane in peha se z vsemi močmi jih Cerkvi odtergati in v razkolništvo pogrezniti. Mnogi katoliški časniki popisujejo nevarnost, ki ubogim Poljakom, temu nesrečnemu narodu, zdaj tudi za stran vere žuga. Nemili Rus, po jeziku naš brat, po veri pa naj hušji nasprotnik, ki je že toliko katoličanov v razkolništvo spravil, razteza mreže tudi še čez druge, ki so naše vere, kar jih je v njegovem cesarstvu. V Litvi misli skor vse katoliške samostane odpraviti in njih premoženje pograbit, kar je djansko menda že storjeno in tudi cesarski ukaz za ta plen že podpisan. Sicer pa namerja vse katoličanstvo v svojem cesarstvu, kolikor nar bolj je moč, od Rima odvezati in odtergati ali neodvisno storiti, to je, ga v razkolništvo spraviti, če ne z enim mahljem, pa sčasoma. Pariški časnik „Journal des Villes et Camp.“ pravi: „Petrograjska vlada se s tem pečá, da bi katoličanstvo na Poljskem popolnoma zaterla. Govori se o zatertji vsih samostanov, o zaderževanji, da bi se duhovstvo ne dopolnovalo, o brezmerem nasilstvu celo do duhovnov samih.

Zares pa, česa se Rusija še boji dandanašnji? Ali ni očitna Evropina nezmožnost?“ itd.

Kaj čmo pa mi k temu? Ali bomo nemarno gledali, ko volk predira v Kristusov ovčnjak ovčice klat in tergat? — Mi nimamo mečev, pušk in sulc, da bi šli vero svojih bratov branit; imamo pa drugo orožje, ki je močnejše od železja in okovov, in ki se ga tudi Golijati bojé.

Mi pred vsm drugim kakor Slovani in katoličani preklicujemo vnebovpijočo krivico, da bi nemili Rus naše brate po veri in kervi na Poljskem in Rusovskem ali z zvijačo ali s silo, ali kakor si bodi v razkolništvo motil, zapeljeval, silil, tiral. Mi to preklicujemo v imenu cloveštva; zakaj tako djanje je barbarsko! Ako Rus to stori v današnji dobi, ki se ponáša s humanizmom in sterpljivostjo, si bo nakopal zaničevanje, zamerzo, kletev olikanih Slovanov in vsih obdelanih narodov.

Mi to preklicujemo v imenu vere in vesti, ktera se ne dá siliti, ne po Dioklecijanovo in ne po Julijanovo tretí.

Preklicujemo v imenu resnice, ki vemo in smo prepričani, da je njena podstava v Rimu, s kterim so naši bratje duhovno sklenjeni, in ki nima nobena oblast na zemlji pravice jih od Rima odtergovati, ker duh posvetnim postavam ni podveržen.

Ker pa naš upor in protestovanje ne dojde do ušes tlačiteljev, in ko bi tudi došlo, jih ne bo prederlo: torej imamo drugo, še vse močnejši orožje, ki tudi „oblake predere“ in serca pretresa.

To naše orožje je molitev, ki se vsak dan iz dvajset in več tisoč ust izlija za spreobrnjenje razkolnikov Grekov. Naj bodo vsm tem priporočeni tudi ubogi Poljaki, da bi jih zalezvanje in potuha ne speljala in preganjanje ne premagalo. Naj bodo priporočeni razkolniki sami v toliko gorečni molitev, da ko katoličane išejo v zmoto spraviti, naj bi po milosti Božji mar sami svojo zmoto spoznali in se podali v Cerkev, ktero je Kristus zidal na nepremakljivo skalo, sv. Petra, in ki je vrata peklenške ne bodo zmagale. V ta namen hočemo toliko gorečnije moliti vsi, ktere je Gospod poklical k svojemu altarju. V ta namen naj se povzdigujejo k Bogu ročice toliko nedolžnih, ki so v bratovšini ss. Cirila in Metoda. V ta namen naj molijo vsi dobri katoličanje. Če bo več molitve in bolj ko bo goreča, bolj pogosto in obilno se bodo zedinovali razkolniški Greki z materjo Cerkvijo, in bolj gotovo bo Bog prekrižal osnove in raztergal mreže razkolniške prenapetosti, s kterimi išejo zapeljati naše preuboge in vsega milovanja vredne brate Poljake. Poljakom pa Bog daj serčnost, da bodo po zgledu toliko nekdanjih svojih bratov rajši kri prelili, kakor da bi zatajili edino zveličavno vero svojih očetov in se pogreznili v zmoto in pogubljenje.

Garibaldi.

Leon Pagés je undan ob kratkem v nekem francoskem listu popisal Garibaldiovo življenje, iz kterega je vredno kaj posneti. Garibaldi je bil rojen v Nici 4. m. trav. 1807 od priprostih staršev. Brez odreje in brez kacega rokodelstva je pristopil za priprostega vojaka k mornarjem, pa se je tako obnašal, da so ga odpravili. 1834 je zavoljo neke zakletve mogel iz Italije pobegniti. Šel je na Francosko, pa se je mu slaba godila, ker ni imel ob čem živeti. Mornarsk kapitan se ga usmili in ga prepelje v Afriko. Tamkaj je katoliško vero zatajil in postal musulman (poturčil se je bil). Pristopil je v vojaštvo turškega beja, pa ni mogel nakvisko, torej se je svoje službe naveličan podal v južno Ameriko. Tamkaj je bil mornar na neki barki samovlade Vraguai, pa kmáli jo je potegnil in se dal v Buenos-Ajres-u v vojake zapisati, ko je bila vojska zoper Rosas; nikjer pa se ni resničnih in kej prida zaslug pridobil. Leta 1848 se je vernil v Italijo in je našel svojega učitelja Macini-a. Ob času triumvirata so mu v Rimu dali višje vodstvo zoper vojaštvo.

kjer je vojakom dopustil prelivanje kervi in je tudi sam svoje roke oskrnil s francosko kervjo. Iz Rima pregnan je po Italiji begal, ni pa mu dišalo pri Novari za mlado Italijo biti se, temuč prepeljal se je v Ameriko, je premedel novi Jork in Kalifornijo. Leta 1852 je brodaril na Kitajsko; tamkej se je pobratil z najbolj kervoločnimi tajpingskimi rovarji; še tisto leto se je vernil na Peruansko, je prebival v Limi ter s svilnimi trakmi kramaril po mestnih ulicah. 1859 je bil že spet v Italii, in vlada v Torinu ga je kar precej naredila generala; ni pa se tepel pri Madženti in Solferinu. Njegovo djanje je v Sicilii in v Neapelnu; ali zgodovina bo njegove dela drugač pripovedovala, kakor pa on sam. Stotnik Pallavicini s pešico vojakov je bil zadosti, da je svetu razodel Gribaldovo moč. Može njegovih misel so ga pustili prostega na Kozjek, da bi ga ob svojem času zopet napregli. Njegova pot na Angleško je imela namen, strašen ogenj vneti in sanje evropskih prostomavtarjev pospešiti; toda za zdaj je previdnost Božja še osramotila naklepe žlindrastih politikarjev in pa zbegala težake rovarskega Babilona.

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. Zahvala. Prečastiti gospod dekan šmartenski Jožef Burger so ukazali, naj se 270 iztisov knjig, ki so jih dali na svetlo, razdeli med bogoslovce. Da se je po njih ukazu zgodilo, toliko rajši in veselejši naznanjamo, ker se moremo pri tej priliki serčno zahvaliti blagemu gospodu dekanu za to v resnici znamenito darilo. Slava!

Bogoslovci ljubljanski.

V Ljubljani na dan sv. Antona Padvanskega 1864.

Iz Ljubljane. „Novice“ pripovedujejo, da so prevzvišeni občespostovani c. kr. naš deželni poglavar baron Šlojsnik 14. t. m. ogledali ljubljansko podkovijsko in živnozdravniško, pa tudi kmetijsko šolo in vert kmetijske družbe na Poljanah, in da so se zadovoljni ločili z mesta, na katero je v letošnjem in lanskem deželnem zboru letelo toliko pšic. — Kakor več družih, tako je upati, da bodo tudi ravno imenovane, za napredvanje deželnega blagra neoverzljivo potrebne naprave po hudih bojih zmagale in toliko lepše se razcvetale. — Od 11. do 20. t. m. je bila v reduti razstava umetnih slikarij. Bilo je viditi veliko umotvorov, izmed katerih jih je bilo po sodbi izvedenih zares več hvale vrednih. Spomina vredna je zlasti velika slika „žalovanje po snetji s križa.“ Viditi je bilo med drugimi več obrisov za altare, ki jih gosp. Tomec šentviški ravno izdeluje. Radi bi vidili v tacih razstavah več domačih izdelkov, ker vemo, da imamo možé, katerim bi se ne bilo treba sramovati svojih del očitno izpostavljeni, in ker ti tudi bolj vedó razločiti, kaj ni za naše čutilo. — Zavolje gosp. Riharjevega spominika so se bili 16. t. m. zbrali k prečast. gospod kanoniku in kancelrju K. Velkaverhu, kateri so blagovolili v tej reči predsedništvo sprejeti, naslednji gospodje: Dr. J. Bleiweis, Dr. L. Vončina, A. Lesar, A. Praprotnik in vrednik Zgod. Danice. Določeno je bilo za zdaj po nasvetu dr. Bleiweisa, da spominik naj bo stanovit, torej ne kaže drugač, kakor da naj se v zid vdela, kamor naj bi se o slovesnosti tudi truplo ranjcega predjalo. O prvi priliki pojde nekaj gospodov s kamnosekom na pokopališe poiskat primerne kraja in ogledovat spominike, da se določi, kakošna oblika naj bi se spominiku dala, ter bo precej potem kamnar tudi načrt zanj napravil. Upanje je po tem takem, da okoli vsih Svetih se bo spominik zamogel slovesno postaviti. V prihodnjem snidu bo zapisnik še nenatisnjenih Riharjevih del pokazal, če bo mogoče tudi duhovno spominico že začeti, ali se ne in po kakem načinu. Denara je Danica dozdej za spominik nabrala blizo poldrugsto gold. in nabira se tudi v Čitavnici po nasvetu gosp. dr. Bleiweisa.

Iz Ljubljane. Naslednja lista iz Amerike (1. s sloven-

skim napisom) bota gotovo vstregla mnogim Slovencem, zlasti tistim, ki so z misijonarji v zavezi.

Preljubi Gostisa! Tu Ti naznanim z novega Jorka, kakor sim Ti obljubil, kratek občert našega popotovanja:

Tiho nedeljo sim iz Radeč odrinil; Veliko noč smo v Strasburgu praznovali; zadnjega marca skoz Pariz v Havru dospeli. V Havru smo celih 10 dni na barko čakali, torej 10. aprila po morji v jadreni barki „Mercurji“ iz Havra odrinili in 19. maja zvečer na novi svet v novi Jork stopili. Morje je bilo prvi teden mirno, drugi teden zelo nepokojno, de se je bilo treba dobro v steno vpirati, de človek iz postelje ni padel, drugi čas spreminjasto.

Gospod Pirc so pa že 4. aprila iz Havra odrinili v neki soparni barki. Marsikterege bi mikalo pozvediti, koliko vožnja vsjā. V domačih in tudi nemških krajih, menim, je zelo vsakteremu cena znana. V Stasburgu smo pri „L'agent Sichler“ mogli akordirati, ker naši potni listi niso bili v „Karlsruhe“ revidirani, ali bi pa bili mogli več dni tam zavolj tega čakati.

Iz Strasburga do novega Jorka je za vsacega 185 frankov, od novega Jorka do Šentpavla pa po 105 frankov, tedaj za vsacega 290 frankov ali 133 gold. 75 kr. a. vel.

Tako, ko bi človek imel vse že popred preskerbljeno, de bi se brez zadržka lahko naprej derdral, in nikjer nič goljufan ne bil, bi zamogel z dve sto goldinarji a. vel. do št. Pavla priti. Kdor pa dobro jezikov ne razume, ali komur so okolišine neznane, ali pa če nima previdnega vodja saboj, naj se pa nikar brez 300 gold. na pot ne podaja. Gospod Pirc so mi bili na Dunaji denar in vodstvo petnajsterih zročili, kar mi je dostikrat glavo belilo; pa z Božjo pomočjo menim de se bo vse dobro izšlo, in de danes-teden št. Pavel zagledam, svoje tovarše škofu zročim *) in se potem k gospodu Pircu proti Krovingu podam. Popotovanje bi lahko obsirnši popisal, ker pa menim, de ga bodo drugi mnogoverstno popisovali, naj ga opustim.

Samo to opomnim, ko bi kdo mislil sem v Ameriko popotovati, naj nikar za amerikske železnice v Evropi ne plačuje, de se kaka krivica ne zgodi, kakor se nam nekoliko kaže; pa mislim, de tudi iz te zadrege bom z Božjo pomočjo rešen. To opomnim zavolj nadavka. V Havri smo manj nadavka dobili, kakor bi ga bili mogli tukaj v novem Jorku dobiti, zlato ima tu 80, srebro pa 70 odstotkov; — skor neverjetno se bo komu to zdelo, pa je vender resnično. Sicer bi Ti imel še veliko popisovati, pa okolišine mi ne dopusté. — Zroči ta kratki občert našega popotovanja ljubi „Danici,“ naj naznani predragim domorodcem: prečastitim prednikom, prijatlom, znancem in dobitnikom naš srečni dohod v Ameriko.

Še eno sim pozabil: Na barki sim enega krivoverškega novorojenega otroka kerstil in ravno tistega pokopal.

Z Bogom! z Bogom!! Ora pro me.

V novem Jorku, 22. majnika 1864.

Jožef Buh, misijonar.

Iz Ljubljane. V Dunkirku ob Erie-jezeru 23., vel. trav. 1864. Predragi brat! Po dolgem in nevarnem popotvanji po morji smo — hvala Bogú — srečno zopet prišli na suho. 10. mal. travna opoldne smo odrinili iz Havra na strašno veliki amerikske jadreni barki, „Mercurji;“ v sredo zvečer 18. maja pa smo se ustavili pred zavetnikom Novojožskim, od koder nas je drugo jutro na vse zgodej mali parobrod v mesto peljal. Celi dan namreč smo mogli ostati na barki, de so pregledali nas in našo robo; imeli so popred še dve barki preiskati, ki ste pred nami prišle tudi z ljudmi, torej smo mi še le proti večeru na versto prišli, kar se pa tudi ni moglo hitro opraviti, ker nas je bilo veliko. Kakor so pravili, je bilo na ti barki okoli pet sto ljudi. ... Potem smo se v velikansko mesto podali. Prenočili smo v gostivnici, 12 v eni sobi, zopet enkrat na suhem in na čedni postelji;

*) Zastran te reči primeri gosp. Plotov list v zadnji Danici.

samo preveč vroče nam je bilo. Že zdaj je v novem Jorku zlo vroče podnevi in ponoči, ... bil sim samo z rjuho odet, pa vender ves moker. Mesto je strašno veliko, vse drugač kakor Dunaj, ali tudi Pariz. Vse ulice so preozke, čeravno so precej široke; tergov (placov) tukaj skor nič ni, ampak le ulice pri ulicah. Zato se človek v tem mestu prav prav lahko zgubi, kar se nam je tudi prigodilo v saboto, 21. maja zjutraj, ko je šel g. Buh v nemško cerkev maševat in mi žjim. Imeli bi bili uro hodá, ker smo pa pravo pot zgrešili, smo hodili dolgo po mestu iz ulic v ulice, popraševali zdaj tega zdaj unega, de smo zopet pravo pot našli, kakor nam jo je bil poprejšnji dan pokazal popotni tovarš, ki je bil že poprej v novem Jorku. Cerkev je tukaj veliko, veči del so lepo in čedno zidane; hiše so v jutrovski šegi narejene brez stréh, ali s prav malo pripognjenimi strehami in veči del rudeče pobarvane. Po vsem mestu grejo zraven navadnih „omnibusov“ tudi taki po šinah, ktere konji vlečejo, in za eno vožnjo se plača 5 „cetov“ ali 10 nkr.; čez vodo se ljudje in vozovi prepeljavajo po parobrodih, kterih veliko v enomer iz ene strani mesta na drugo hodi. Silo živo je tu po ulicah, posebno podnevi. Ljudje so se mi vse drugačni zdeli kakor pri nas v Evropi; posebno veliko černih ljudi in Indijanov je tukaj.

V tem mestu smo ostali 2 noči in 2 dni, 21. zvečer ob 9 smo se pa po železnici naprej peljali v enomer do sem, od koder Ti pišem, in kamor smo prišli danes zjutraj ob 6. Préd ni nobenega ravno velikega mesta, čeravno tudi to mesto ni posebno veliko; pa tu moramo čakati 12 úr do 6 zvečer, ker toliko časa tukaj vožnja preneha. Tukaj so misijonarji Pasionisti, kteri imajo prav lepo cerkev in samostan z opeko zidan. Druge hiše so večidel lesene, vender pa prav lepo narejene. Prav prijazno mestice je, kakor bi bilo iz samih laških pristav ali vil sestavljeno, in stoji precej ob velikem Erie-jezeru, ima cerkev in kake 4, 5 razločnih včr, kakor je tu sploh navada. Na vsakem kraju, ko smo se po železnici peljali, kjer je bilo le količkaj hiš, smo že vidili kake 3 ali 4 cerkve. ... Na morji smo skusili več hudega kakor dobrega. Od začetka je šlo precej dobro, imeli smo dober veter in lepo vreme; ali prišel je hud veter in z njim vihar, in kakor smo se prvi teden lepo in prijazno vozili, tako smo drugi teden plesali po morji. Barko, čeravno je velika in težka, je morje vse sem ter tje metalo. Strašno smo se zibali; zdaj se je barka vzdignila odspredej in odzadi pogreznila, zdaj se je spet naopak zgodilo; zdaj se je nagnila na desno, zdaj spet na levo. Pri takem zibanji so zaboji in kernirji ter druga ropotija letéli od ene strani na drugo, kar je posebno v srednjem prostoru veliko smeha delalo. Komaj smo reči na svoj kraj pospravili in postavili, kar se začne barka hudo premetavati, in drrr... gre zopet vse naskrižem. Svoje reči smo ravno komej zamogli priterditi, da so ostale, — skorej bi bili mogli še sami sebe k postelji privezati, tako nas je metalo od strani v stran. Včasim se mógel terdo deržati postelje, če ne bi bil tudi jest šel iz postlje naprej za zaboji. V 40 dneh, kar smo bili na morji, smo imeli trikrat vihar, včasim več, včasim manj. Vidili smo na tem potu večkrat morske ribe, več somov, ki so vodo spušali skoz nosnice, ribe polenovke ali terdice (Stockfische), ki so iz vode v zrak skakale, več ledenih gor, enkrat vodeni stolp. Ker nas je včasim vihar preveč v stran zanesel, včasim smo brez vetra mogli tiho stati, včasim pred ledenimi gorami bežati, de bi se ne bili z njimi terčili, včasim si zavoljo prehude megle nismo naprej upali: zato smo toliko časa potrebovali. Jest, hvala Bogu! nisim bil veliko bolan; parkrat sim nekaj malo iz sebe vergel in ene dni v postelji ostal, pa je bilo dobro; v tem so pa drugi — terdni veliko terpeli in so se meni zlo smilili, kakor Ž., ki delj časa ni mógel nič jesti, če je pa kaj jedel, je precej spet iz sebe vergel. Na potu je g. Buh otroka kerstil. čigar ljudje so bili protestanske vere, ker je bilo dete slabo in so se ljudje bali, de bi ne umerlo

préd brez sv. kersta. Umerlo je res tretji dan, in g. Buh ga je v morje pokopal. To za zdaj; iz št. Pavla zopet kaj.

Nace Tomazin.

Dogodba dremavkam v svarjenje. Kako lepo so se tu in tam Šmarnice obhajale, si nam draga Danica, že večkrat povedala; morde bo marsikomu prav in v poduk, ako tudi poveš, kaj se je nekje na Slovenskem o sklepu Šmarnic primerilo.

31. majnika je bil slovesen sklep Šmarnic, cerkev je bila polna. Nerodna deklina med tem, ko so se litanije prepevale, na tla sede, zadremlje in zaspi. Zraven dremavke je klečala ženska, ktero božjast meče. Stara bolezen to revo verže; s tem se dremavka zbudi in prestraši, ker cerkev vso v svetlobi vidi, zavpije „ogenj!“ in beži proti vratam. — Po vsi cerkvi vstane hrup in jok. Eni tišijo iz cerkve, misleči, de zunaj gori, ti ki so bili zunaj pod zvonikom (cerkev je bila natlačeno polna), pa tišijo v cerkev, misleči, de v cerkvi gori. Jok, vpitje, guječa in strah postaja zmirom veči. Pa kmalo se je spoznalo, de ni nič hudega, ne v cerkvi, ne zunaj cerkve; — de je le nemarna dremavka tega kriva. De se je marsikdo tisti večer strahú ves tresel, si vsak lahko misli; pa več jih je bilo, kterim so se tudi še drugi dan zavolj prestanega strahú noge in roke tresle. Hujih nesreč ni bilo. — Malo je manjkalo, de niso nekterih starih ljudi pohodili, ker padli so bili na tla. Dremavci, dremavke spoznajte iz te neprijetne prigodbe, v koliko nesrečo utegne dremavka ali pa dremavec več ljudi pripraviti. — Cerkev ni kraj za spanje. —

Duhovni pastir pa je ta primerljaj obrnil v zveličavno posvarilo nekako tako-le: Preljubi! Prestrašeni ste; nekteri se vsi tresete, nekteri bote še jutri ta strah čutili, ali pa tudi še več dni. — Le samo glas „ogenj!“ čeravno ga ni, nas je tako omamil; — kaj še le bo, če kdo izmed nas v večni ogenj pride? — Pridni ste bili sploh v obiskovanju Šmarnic, lepo ste se sploh vedli; pa vender nismo vredni, de bi bili Šmarnice tako lepo sklenili, kakor smo jih začeli. Bog morde na priprošnjo Marije D. dans nektore svari. Potem oostro ograja ponočno vpitje — ponočvanje, pijance in igravce pristavlja: O de bi pač mi tega strahú in tega sklepa Šmarnic ne pozabili nikoli! Beseda, sama beseda „ogenj!“ je toliko zbejanje in taki strah naredila: ali terdovratne čaka res ogenj, strašen ogenj! Bog nas tega vari, Marija sprosi nam spreobrnjenje, de odidemo peklen-skemu ognju!

Z Gorenskega. Prifarška nova cerkev dobro napredva, že je vsa zobokana in se znotraj lika in snaži. Zališa jo na verhu tudi zmerna kupla. To bo lepota cerkve v bizantinskem zlogu, da na daljo in širjavo ne kmali kaj tacega. Vredno jo je viditi, kdor koli ima priliko. — Imel sem tudi priložnost loško mestno novo zvonjenje slišati. Tako miloglasno nežno in globoko ginljivo zvonilo se mestu neizrečeno lepo prileže; zloga se nekako z značajem ondodnih prebivavcev. — Pridni Javorci so une dni do 20 stotov težek zvon v zvonik vzdignili in ga precej do čistega splačali. Pač deleč okrog se bo razlegalo zdaj lepo zvonilo s prijetnega berdica med gorami. Še marsikaj bi se dalo povedati, kar Loški dekanii in njenim pastirjem lepo spričevanje daje.

Iz Smlednika, 7. rož. — Kalvarij ni veliko po Kranjskem. Kar jest vem, je le šest takih hribocev (na Tabru pri Podbrezjah, pri Loki, v Kamuiku, zunaj Kranja, v Smledniku in v šent-Rupertu), ki imajo imé po tistem hribu poleg Jeruzalema, na kterem je naš Gospod Jezus Kristus doveršil naše odrešenje. Na take hribece ljudje posebno radi hodijo molit, ker si toliko ložej mislijo težavno pot, po kteri je nesel Jezus težki Križ. Tudi Smlejšci radi obiskujejo svojo Kalvarijo, lepoto tega kraja, ter se ponašajo z njo, ker vidiš jo, ako si tudi visoko na Gorenskem, če ne s prostimi, pa vsaj z oboroženimi očmi. Že nekdanji gosp. baron Flöding, posestnik tedanje smleške grajšine, je dal leta 1773

sozidati 14 postaj pod razvalinami nekdanjega smleskega grada (zdaj stari grad imenovan) in verh hribca postaviti tri križe z prav umetno izrezanimi podobami Jezusa in dveh razbojnikov ter je tako vstanovil našo Kalvarijo. Zob časa je glodal že 90 let nad stacijoni in križi, tako de bi bilo vse razpadlo, ako bi se ne bili lotili popravljanja. Naš iskreni gosp. oče, ki vsako leto, kar so tukaj, razveselē svoje ovčice s kakšno slovesnostjo, se dogovorē s pobožno in za vse dobro vneto gospó grofinjo ter sklenejo popraviti strehe na postajah, štatve in križe prenoviti, de se ohrani naslednikom, kar so predniki napravili. Stari na majhnih deskah namalani in od dežja že skoraj čisto razprani križev pot se je nadomestil s sicer tudi starim, pa lepo prenovljenim drugim, ki smo ga imeli do lanskega leta v farni cerkvi. De bi pa farani še več veselja dobivali do Kalvarije, naprosijo gospod fajmošter občeljubljenega gosp. Salvatorja, očeta gvardijana čc. franciškanov iz Ljubljane, da bi prišli blagosloviti table sv. križevega pota in jih postaviti v zidane postaje naše Kalvarije. Sli smo tedaj 3. nedeljo po binkoštih in dolgi dolgi rajdi (gotovo je bilo nad 2000 ljudi) za znamenjem sv. križa iz farne cerkve proti Kalvariji, skorej štirtlec ure delec v obhodu med zvonjenjem, molitevjo in ginljivimi postnimi pesmami spremljaje table križevega pota, ki so jih nosili nedeljski solarji. Po navadnem blagoslovljenju nas zopet farni zvonovi skličejo in začela se je pridiga, v kateri so visokoč. o. gvardijan prav serčno skazovali, kako se učimo sami sebe spoznati in ljubiti Jezusa, ako prav premišljujemo terpljenje in smert Zveličarjevo. S peto sv. mašo po pridigi je bila dokončana dopoldanska služba Božja. Popoldne o poli šestih pa je bilo spet blagoslovljevanje križevega pota v Mošah, podružnici smleske fare, kterege sta dala malati dva gg. duhovna, ki sta iz Moš doma, ter sta si s tim, kakor tudi s prenovljenjem ondote cerkvice, lep spomin ohranila. Slovesen in ginljiv je bil ta dan za vse smleske farmane, katerim se je pridružilo veliko bližnjih sosedov k slovesnosti; ginljiv pa je bil tudi za duhovšino in vsakega poštenega vernika, ker se je vidilo, de v naši deželi in tudi v tem kraji je še živa vera in veliko pobožnih serc. Vse naj pa bo v vikši čast Božjo in slavo Marije Device.

M—b—j—v.

Z Dolenskega. K. — Hitro reke in potoki teko, ali še hitrejši clovek proti večnosti. Kam pa bo pritekel clovek? v kakošen svet? v kakošno življenje? v kakošno večnost? Vera nas uči, de le tisti bo srečin, kdor sam sebe zatajuje in za Kristusom hodi. Ne vemo, kdaj se bodo odperle vrata večnosti pred nami, torej bodimo pripravljeni. Pol leta bo zopet zdaj zdaj pretečenega: kako smo ga preživeli, pogledjmo nazaj. — Pri nas na Dolenskem je navada, de ob rojstvu sv. Janeza Kerstnika obhajajo zahvalo in prošnjo za pol leta. Znano pa je, de ravno v večer pred sv. Janezom Kerstnikom se o priložnosti kresov mnoge napake godē, kar je temu ravno nasproti, kar se imenuje zahvala do Boga za prejete dobrote. Odkod je navada krese žgati, meni ni znano; morebiti se je to svoje dni iz boljsega namena opravljalo, kakor pa sedanje čase. Meni je dobro znano, kaj se tisti večer godi, in če to premišljujem, me žalost obhaja in moram si misliti, de ta navada je iz neverskih časov. Ajdje namreč so s tem malike častili, hvalili in prosili, de so pri njih oltarjih pregrehe doprinasali. Z živinskim divjanjem, pijančevanjem, plesom in nečistostjo se gotovo Bog ne hvali in ne prosi; ampak žali in na maševanje kliče. Krivi so pa starši in gospodarji, de hudobni duhovi vsako leto veliko bukev napišejo z grehi, kateri se na kresni večer dogodē, ker otrokom in poslom pregledujejo in jim po stari navadi dopustijo letati, koder koli in dokler hočejo. Če starši otroka nikdar celo leto ne spustē izpod strehe, ta večer pa gotovo gre, ravno tako kakor bi se ta večer spaciiti ne mogel. Ali zgriabljivi volkovi so že dolgo čakali, de bi ovco raztergali, pa niso mogli, ker zmiraj je bil pastir ali varh zraven nje.

Na ta večer pa so se že dolgo poprej veselili, de bodo ovco dobili in v nesrečo spravili! O naj bi storili, kateri kaj premorejo, de bi se nevarnosti odpravile, ktere so s to priložnostjo sklenjene. Naj bi starši varovali svoje otroke, ker kresni ogenj se jim zamore v večni ogenj spremeniti. Kdor ima ušesa za poslušanje, naj posluša!

Iz Čateža, 5. roznika. R. — Kersanska ljubezen je pač res lepa reč! Ta ljubezen je naredila, da naša cerkvice sv. Duha, ktere žalostni stan je bila Danica pred nekaj časom popisala, je zdaj lepo popravljena in čaka jo še posebno veselje, kakorsnega ni še doživela. Zazeteni, blizo dveh centov težki zvon že imamo in kmali se bo v procesii prenesel v zdaj novi stolp, ki ga cerkvice poprej še imela ni. Blizo 200 gold. je Danica od dobrotnikov tej cerkvi sprosila. Za te preblage darove bodi vsim dobrotnikom preserčna hvala, sv. Duh naj jih zato obilno obogatuje s telesnimi in duhovnimi darovi. Ne morem dopovedati, koliko dobroto so s tem skazali mojim preubožnim farmanom. Res da nas tiši še kacih 60—70 gld., pa tudi v tem bo Bog pomagat. Sv. maše za dobrotnike se bodo kmali začele opravljati pri sv. Duhu, in sicer zdaj lahko, ker je vse olepšano; — tudi nov mašni plajš bomo dobili.

Notranjsko. (V svarilni izgled ponočnjakom.) Ljuba Danica! Mnogokrat si z besedo in žalostnimi zgledi svarila ponočnjake in nesramno vasovanje; pa Bogu bodi potoženo, de le premalo opravijo besede tvoje in vnetih duhovnih pastirjev, kateri s svarilnimi pridigami želijo vse na pravo pot zveličanja obrniti. — Spomnivši se sam sebe ne bom nespametnikov duhovno sodil, sej slednji več, de na dobri zemlji ni sadu malopridnosti. Le po vnanjem vidim mnoge iz mladosti, z marsikterimi telesnimi popakami obdane, katere jim je ponočevanje nakopalo; — veliko, grozno veliko njih pa zemlja krije, kateri, če bi bili podnevi v delu, ponoči v počitku, bi bili starost doživeli. V noči 24. mal. trav. t. l. sta bila dva fanta iz enega terga od ponočnjakov umorjena. Pervi v domačem tergu je šel okoli 11. ure spat; napade ga hudobna množica, eni morivcu na strani stojijo, de ga je brez strahu s polenom po glavi bil, in je tako z razbito glavo v malo urah dušo izdihnil. Druzega je grozno mikalo iti v vas, čertert ure od terga (pravijo, de po sporočitu ženstva ga je mikalo tje iti); z dvema tovaršema je šel res po svojih željah, in pa na morišce. Stopil je pod okno, kjer je njegova smert prenočevala in se nekaj časa prepira z malopridno žensko, de zakaj po mene pošiljaš in se vender z menoj zdaj meniti nočeš. . . V tem hrup vstane, dva ponočna deviška tateva skočita ven. (Zakaj prva ženska je bila še eno sosednjo tovaršico to noč k sebi privabila, in tako je bilo polno nesramnosti stepene.) Dva tovarša ubežita; nesrečni je hotel čez ene plati bežati, tečeta pa za njim in ga vjameta: — pomagalo ni ne prositi, ne se braniti nožu; — prejel je devet ran z nožem v herbet, v persi, v vrat in na roko; roko je imel strašno razrezano, ker je v smertni sili za nož grabil, pa zastoj; mogel je na tem kraju svoje mlado življenje žalostno končati! Bil je ranjki vselej dobrega zaderžanja, in močna podpora svojih staršev, tih, sramožljiv; vino pa mu je odvzelo sramožljivost, in tako je vbojal mamljivo žensko, katera si ga je hotla prisvojiti, in s tem se je izročil rabeljnu, ki mu je življenje vzela *). Žalostno je, de ljudje sedanjega časa ne bogajo in ne pomnijo, kar je duhovnega, ampak le občutljivo in meseno jim rado po glavi roji. Ako bi se pač prizadevala deželjska gosposka toliko, kolikor si duhovni, upanje bi bilo, de bi v naši deželi vsaj strah, če ne poboljšanje, mladost od tako nevarnega in kužljivega ponočevanja odvratal. Z Bogom!

M. T.

*) To je tolikrat ponavljani sad tistega svinjskega ponočevanja in ljubovanja, ki ga nekteri nečedni pisaveci nikoli ne morejo dosti prijazno prepevčati in v neslanih povestih, novelah, igrokazih i. t. d. obžvergati. Zagovarjajo ga, kakor morejo, in se tako tacih strašnih umorov vdeležujejo. Vr.

Kaj je kej novega po širokem svetu?

Kaj je vera vredna ne le samo za večno, ampak tudi že za časno življenje, to nar bolj jasno dokazuje sad, kakoršnega rodi nevera. Resnica je, da vsak, kdor strašno razdjanje prevdari, ki ga napravlja nevera in sovraštvo zoper vero in Cerkev, mora spoznati, da sovražniki vere in Cerkve so veliko hujsi in nevarniši sovražniki človeštva, kakor pa vsakdanji tolovaji in morivci. Naj kdo kriči stokrat „oho!“ je vendar le resnica in resnica ostane. K temu le malo dokazov.

V torinski zbornici je poslanec Minervini tožil in dopovedoval, kako sardinsko ministerstvo s svojim služabništvom na Napolitanskem pravice dela. Pravil je med drugim: Sodnije vojaške ne dopuščajo zatoženim nobenega pomočka, da bi se branili... Žene brigantov (taci, ki se ustavljajo sardinski roparski vladi) le samo zato, ker so njih žene, so bile obsojane kakor pomočnice in sodeložnice v prvi stopnji; so bile tedaj obsojane na galejo za vse žive dni, in 10letne hčere na 15 let... Poslanec Lazzaro je v ravno tej zbornici že pred več meseci med drugimi piemontskimi gerdobijami povedal to-le: V neki okrajini so zaperli ženo, ki je nesla kosec kruha sinu, kateri je bil, ali se je mislilo, da je bil med briganti;... sardinski vojaki zgrabijo to nesrečno mater, jo zvežejo, ji rečejo poklekniti, in jo vstrelijo!... „Armonia“ 12. t. m. v spisu „pravica rovarjev na Laškem“ pravi: „Trinoštvo, krivica, neusmiljenost rovarjev preseže Nerone in Dioklecijane, in uni so imeli več izgovora takrat. Zmiraj je bilo tako: sovražniki papeštva in Cerkve so krivični, brezbožni, trinoški.“... Kako resnično je to, kažejo tudi zdaj nove muke, ki so si jih ti grozovinski nečloveki izmislili zoper sv. Očeta in njegovo malo deželico. Minister sardinske pravice je 40 razbojnikov, tolovajev in ubijavcev, ki so bili za vse življenje ali pa za veliko let obsojeni, iz raznih ječ izpustil, jih na meje mirnih papeževih prebivavcev odpravil, ter jih tamkej kakor žive satane čez mejo proste izpustil, naj bi ondi vse izmišljeno hudo počenjali. Pravijo pa, da ima minister še 400 taci sardinskih junakov pripravljenih za papeževe podložnike. Ali je že slišal kdo na svetu tako rokonačarsko, strašno in nesramno hudobijo? ... Ravno ta minister sardinske pravice derži kardinala De Angelis v ječi, dasiravno ga je razglasil nedolžnega in prostega, da naj gre, kamor hoče. Znano je enako, koliko škofov, duhovnov in družega ljudstva ti sardinski freimavrarji po ječah mučijo. Torej kliče „Armonia“: „Kako se bo Pissanelli pečal s tem, da bi drugi pravico delali, ako on prvi preganja Cerkev katoliško in duhovstvo. Krivica, zastran ktere je tožil poslanec Minervini na Napolitanskem, ni več kakor le potok krivice, ki jo dela ministerstvo nikakoršne milosti in brez pravice (di nessuna grazia e senza giustizia), ki sedi začasno v Torinu.“ „Vaša sanjarska rovarska Italija,“ povdarja k sklepu, „je hujsi kakor poganska (ker hočete jo narediti brez duhovnov, brez Cerkve, brez vere in Boga), ta vaša pošast bo poginila, prejden se rodi, in že je poginila v zbornici, kjer se vidi odstavljanje narodovih namestovavcev; poginila je v Genovi, kjer se je z velikim pohujšanjem razletela mestna gosposka (ki si je s tujim denarom žepo polnila); poginila je v Palermi, kjer se dela za republiko; poginila je v Neapelju, kjer nedolžne streljajo“ itd. „Italija brez pravice je nemogoča, ... brez papeža in brez Cerkve ravno tako nemogoča, in tako obetati je sleparstvo.“

Veličanstvi cesar in cesarica sta se 14. t. m. zvečer ob 6 z Dunaja odpeljala v Monakovo in od ondod dan pozneje v Kissingo. Minister Rechberg in več družih spremiljuje Veličanstvi. V Kissingi se snidejo z rusovskim cesarjem (po nekterih tudi s pruskim kraljem), parskim kraljem in mnogimi nemškimi vladarji in vladarskimi osebami. Zlasti pridejo rusovskega cesarja pozdravit vsi njegovi nemški sorodniki. Kakošen namen ima ta shod? Časniki v dolgih spisih vedužejo, vedó pa le malo, ali pa nič ne. —

Iz Ogorskega. Ogorsko društvo sv. Stefana se z vso močjo ustavlja snetjavemu sadu brezbožnega tiskarstva; naj novejši čas je sklenilo, da bo kratke spise verskega in npravnega obsega med ljudstvo razširjalo. Razposlalo je torej poklic do vseh katoliških ogorskih pisateljev, da naj enake delca spisujejo, ktere bo odbor tega društva presojeval in poterjene plačeval po 15—30 gld. za vsako natisnjeno polo. Zeleti je še to, da se te knjige nebi natiscale le samo v madjarščini, ampak tudi v družih jezicih, ktere govorec ogorski narodi. Tako pravi „Zagr. kat. list.“

Veliko poljskih duhovnov je viditi v Rimu, pravi rimski dopisnik v „Armonii.“ Nesrečni so se umaknili neusmiljenemu preganjanju rusovske vlade, ki v terpinčeni Polonii hoče zatreti kakor vsako sled narodnosti, tako tudi vsako sled katoličanstva. Veliko zemljiš, vzeti Poljakom, ki so jih v Sibirijo ali drugam vlekli, mnoge milje na dolgo in široko so dali razkolnikom, ki so jih poklicali iz srede Rusije. Poljski duhovni, ki so v Rim pribežali, so bili od sv. Očeta očetovsko sprejeti; kaci 30 je vzeti pa papeževi naredbi v romarsko hišo pri sv. Trojici; mnogi pa pri sv. Klavdiju od svojih rojakov, ki oskerbujejo ondodni vstav. — G. Kiselev je jenjal biti rusovski opravnik v Rimu: tako se je spolnila želja sv. Očeta.

Na Badenskem je cerkveni prepir zopet pred vratmi. Vlada hoče državne šole tako vravnati, da bi bile katoliški Cerkvi škodljive in sovražne. Cerkev se temu vdati ne more in ne sme in hoče lastne šole napraviti. V taki potuhi pa vlada emendra, da Cerkev zoper njo „agitira“ z lee in celo v pastirskih listih.

Konferencija v London-u primirje pridajšuje, in sicer unkrat od 12. do 26. t. m.; vendar pa pravijo, da ta pridajšek ima biti poslednji, in da se bodo jeli zopet kresati, ako v tem času pravega miru ne ukrešejo.

Izdajki nove Italije za l. 1865 so postavljeni na 854 milijonov frankov, prihodki pa znašajo le 626 milijonov ostaja torej pogrešek 230 milijonov; kateri se pa bolje razumejo na novo-italsko gospodarstvo, menijo, da bo narmanj 400 milijonov primanjkovalo.

Moldovalški knez Kuza si prizadeva ondodno razkolniško cerkev izpuliti izpod oblasti carigradskega greškega patrijarha in jo samostojno storiti. Tako se scasoma vse razkosa, kar ni z Rimom sklenjeno.

Iz Carigrada. Katoliško sirotise pod opravo milih sester je dobilo nov dokaz, v koliki milosti je ta paprava pri sultanu. Sefer-paša je dobil povelje, da naj usmiljenicam izroči sreberno pripravo za kavo, ki je vredna 2010 fr. (Kat list Zagr.)

Iz Sokrobaje, otoka na Javi, pišejo 20. susca: Francoski cesar hoče 3000 fr. poslati katoliški srenji mesta Palang za zidanje nove cerkve.

Lešniki, Jabelka in lesnika.

Tisti čas, ko so časniki kričali, kako strašno je papez bolan, je bil pa Napoleon III res bolan nektere dni za koliko. Pa se je pozdravil, in da bi to občinstvu pokazal, je bil iz Pariza šterknil v Evreux: ni pa nič jedel zunaj Tuilerij. Ta kolika in pa bolezen v križu delate Napoleonomvim zdravnikom nepokoj, ki pa dopisnik pariški upa in želi, da bi se Napoleon ozdravil in doživel Matuzalemovih let. — V Kolonii so binkoštni ponedeljek zasačila tri angleske gospé, ki so vernikom delile za katoličane žaljive knjige. ... Zdaj naj pa še kdo katoličane dolži prezelitizma! Kdaj je neki od začetka sveta kak katoličan trosil katoliške bukve po protestantskih tempeljnih? — V Parizu je Šmarnice sklenil v stoljnici vikši škof vpricho veliko škofov. — Iz Vav-a, glavnega mesta v Armenii, je pred nekaj časom prišlo poslanstvo razkolniških Armenov v Salmest pri Tavriss-u v Perzii in je ondi dva duhovna dunajskih Mehitaristov priserčno in z veliko silo prosilo, da naj

gresta z njimi v Armenijo, ter bota ondi milijon njih rojakov sprejela v katoliško Cerkev. Z dovoljenjem viših gre O. Klemen Sibil s poslanstvom in dobi ondi že ferman iz Carigrada, ki mu brambo in varnost zagotavlja. Ko turskemu pašatu ta ferman pokaže, mu je odgovoril: „Po-zdravljen mi bodi; pojdi in opravljaj svojo službo; pomagaj ti bom, da te butaste Armene (tako turki imenujejo razkolniške Armene) katoliške storiš. Misijonar se je nato vesel dela lotil in od tistihmal dobiva iz raznih krajev vabila, da naj le kmali pride. — Znano je, kako razbojniško so bili Rusi odpeljali iz Carigrada vikšega katoliškega škofa Sokolski-ga. Sliši se pa, da so enako storili z bolgarskim vikšim škofom Arzenijem, ki se je kazal prijaznega zediniti se s katoliško Cerkvijo. Rusovski poslanec v Carigradu ga je neki k sebi zvalil, na barko spravil in zdaj je menda že v Kievu. Ako je to res, se bo skorej kaj slišalo. — Zastran holšteinskih prebivavcev pravi „Münst. Sonntgsbl.“ v daljšem spisu: „Nezapopadljivo je viditi, vendar se pa iz globokejših vzrokov prav naravno dá razlagati, da je holšteinsko ljudstvo na naj višji stopnji nesterpljivo in prenapeto do katoliške vere, — po drugi strani pa vendar služi velikanski vérski vnmarnosti ali indiferentizmu. Toda do resnice ni vnmarna nobena moč; kdor resnice ne ljubi, jo sovraži. S tem je uganka uganjena. K temu se je pa tudi ljudstvo mnogoterno navzelo naj bolj robotih napčnih misel ali presoj do katoličanstva, ker so mu ga predikanti v besedi in pisanji lažljivo razkazovali.“ ... Mi pa si zastran sovražnikov naše vere to zapazimo: „Kdor resnice ne ljubi, jo sovraži.“ — sredine tukaj ni. — V Emilii na Laškem gre pred nekoliko dnevi mesar na vasi si kaj nakupit za mesnico. Pri nekem kmetu gre z gospodarjem in hlev, zagleda bolno tele in reče z bogokletno šalo, naj pošlje po duhovna, da mu bo dušo oskerbel. Gospodar ne reče ne belo ne černo, temuč ko se s kupčevavcem pogodi, ga spremi. Domú gredé mem duhovskega stanovanja ravno ta mesar ondi poterka na vrata in naznanuje, da v tej in tej hiši bolnik umira. Duhoven hiti urno tje in najde — bolno tele. Mesar pa se domá vleže spat, ali zanj ni več jutro zazorelo; doteklo ga je bilo jutro že na smertni postelji. — „Bulletin ecclesiastique“, francosk list, pripoveduje, da se je v Sevres-u neka stara ženica posebno pobožno in zbrano obnašala pri procesii na sv. Rešnjega Telesa dan. In ta žena je bila neki ravno mati tistega nesrečnega nevernika — Renana. — „Münc. Volksztg.“ razlaga, odkod ima garibalduharija v London-u svoj izvir. Že več desetletij je angleška politika v oziru na Italijo osmrjena z naj hušjim sovraštvom zoper katoličanstvo in papeštvo. Garibaldi je zakleti sovražnik papežev, torej tudi Anglii dozeleno orodje. Garibaldi je pa tudi sovražnik Franciji; ne le samo zavoljo Nice in Savoje, ampak še bolj zavolj francoske posade v Rimu. V Rimu je francoska republika 1849 rimsko republiko prekucnila, Garibalda pognala, papeža zopet povzdignila. — in Garibaldi tega ni nikoli pozabil. Francija še zdaj edino-italijanuhom stanovitno kliče „stoj!“ in se nič ne zmeni za tuljenje in derenje „Rim ali pa smert.“ Nemški radikalizem pa, ki papežu ni manj sovražen kakor Garibaldi, je v svoje serčno mevžanje izvedel, da je Garibaldi prijatelj Dancem, in ne Nemcem. To je pač mnogim časnikom paprika pod nos. — Protestantska sinoda na Dunaju je sklenila, da hoče februarjev patent vsako leto slovesno obhajati. „Soh. P.“ ki sama stoji in živi za febr. patent, vendar sumi, da je sklep namerjen zoper Tirolce, in ne mara tudi mazilo, da bi se sinodi tirjatve zoper katoličane toliko rajši spolnile. — V „C. Oe. Ztg.“ pišejo iz Poznanskega, da ne le na Rusovskem, ampak tudi na Poznanskem se Poljakom hudo godi, ne le tam, ampak tudi tukaj vsak dan zapirajo Poljake in plemenitnika za plemenitnikom kaz-

novavnim sodnijam izročujejo. Ravno tako neprenašljiv je stan jetnikov; v veči stanice jih po 50 natepejo, in po naredbi gen. gr. Waldersee-a 14. u. m. političkih jetnikov tudi žlahta ne smé obiskovati... Zastran Rusije pravi „Schl. Ztg.“ da od pregnancev v Sibirijo se nobeno pismo ne sprejme in ne odpravi v poljskem, ampak le samo v rusovskem jeziku. ... Mati Slava! — Pred Binkošti je pravdosredniku dr. W. v Pilgramu nekdo ukradil 836 gld. iz pisarnice; teden pozneje zjutraj najde okradenec okno ubito in na oknu zvezčič z 800 gld; na verhnem bankovu je bil skesani tat zapisal s svinčnikom nektare besede, ter je za Božjo voljo prosil za zamero, da si je 36 gld. prideržal, pa da bo Bog okradencu enkrat v nebesih povernil. — V Boston-u je fajmošter pri cerkvi čistega spočetja vernikom povedal, da za zidavo duhovniške cerkve se je naredilo 30.000 frankov dolga. Gosp. Andrej Kornej pa je precej nato dal 100.000 lir. Tako se razodeva vera bogatih z velikosercnimi djanji. — 2. u. m. je bila na Angleškem zoper nova cerkev posvečena, namreč sv. Vilfrida v Jorku. V Blakhum-u pa je bil binkoštni ponedeljik vložen podstavni kamen za trinajsto katoliško cerkev v tem mestu. 100.000 ima veljati cerkev in obsegala bo 800 ljudi. — Rusovski dedni kraljevič, protestant, je neki dan obiskovaje bolnišnice sedanje vojske na severu zročil vojvodu Schmilg-Kersenbroku celi zvezek molkov ali roženkrancev, rekoč: „Tu imate molkov, blagoslovljenih od sv. Očeta pričo mene; prosim razdelite jih v mojem imenu vsim bratom in vsim sestram, ki v bolnišnicah strežejo — v znamnje moje posebne pohvale.“ —

Duhovske spremembe.

V ljubljanski škofii. G. Jož. Partel, duh. pom. v Slavini, je postavljen za administratorja v Češnici.

Dobrotni darovi.

Za g. Riharjev spominek. G. M. Pr. iz Pr. 3 gold.; — g. A. Gr. iz Tern. 3 gold.; — g. J. O. 2 gold.; — g. J. U. 2 gold.

Za misijon g. Pirca. Beati pedes evangelizantium 10 gold. G. Jož. J. 3 gold.

Pogovori z gg. dopisovavci.

Gosp. J. L. v T.: Zastran zgubl. lista založništva naznanili. — G. J. N.: Opravili. — G. Ant. P—s—rju: Zbiranje pregovorov iz sv. pisma za posamezne stanove je prav dobro, pa morajo biti pravilno izpisani, kakor so v sv. pismu, v novo na svitlo danem, in vselej pristavljeno, od kod je to in uno vzeto, n. pr. tako-le: „Modrost je boljši kakor moč, in razumen človek boljši kakor močni“ (Modr. 6. 1.) — „Vsa modrost je od Gospod Boga; in ž njim je bila vselej, in je od vekomaj.“ (Sir. 1, 1.) Kakor je zdaj spis, ni za rabo. — G. G.: Pesmica je še nekoliko prešibka za natis. — G. P. P.: Prejeli in bomo kmali oskerbeli. — G. M. v G.: Hvaležno prejeli in bomo kmali pregledali. — G. S.: Lepa hvala!

Popravki. Kterikrat se namerijo prav neumni slovniški popreški, zastran kterih pa ne velja reči: „Errando discimus.“ ker se merčesi sami zaredijo. Str. 137 popr. l. v. „Lešnikih“ v 11. v. beri „takim djanjem“ in ne „takim djanji.“ Str. 136 v „Ogl.“ spo-dej beri: „V Gorici tudi brez tacih ni“ itd.

Za peto kolo.

Vsi p. n. naročniki in nenaročniki so prijazno povabljeni, da bi se kar hitro in obilno naročili na Zgodnjo Danico. Kogar pa to ne gine, naj se potrudi brati povabilo v poprejšnjem listu.

Zgodnja Danica velja:

Za pol leta po pošti . . . . . 1 gld. 60 kr. n. d.
Za pol leta v tiskarnici . . . . . 1 „ 30 „ „
Za pošiljanje na dom v Ljubljani se plača . . . 20 „ „
Ako je treba napis skoz leto prenarajati, posebej 15 „ „

Luka Jeran,
vrednik.

Jožef Blaznik,
založnik.